

Over achterstanden

En waarom we dat woord niet moeten gebruiken

Door Benjamin J. Pel
Directeur Kindcentrum De Ark,
Heemskerk

LinkedIn: @ikBenjamin

Gisteravond was er weer een 'persco'. Naast de stand van zaken werden lichte versoepelingen aangekondigd, ook voor het onderwijs. Fijn, dat naast de basisschool-leerlingen ook oudere leerlingen binnenkort weer voorzichtig naar school kunnen. Om veel redenen. Maar weer werd er gesproken over *achterstanden*.

Hoe kan het toch dat we het er steeds weer over hebben? Achterstanden. Ten opzichte van wie dan? Als we allemaal 'achterlopen', dan lopen we toch *gewoon weer gelijk*?

Volgende maand werk ik tien jaar als directeur op De Ark in Heemskerk. In die tijd hebben we een bijzondere schoolvisie ontwikkeld, die past bij mijn kijk op het onderwijs. Onderwijs waarbij het gaat over groei en de beste kansen bieden. Altijd. Onder alle omstandigheden. En juist *dáárom* krijg ik een ongemakkelijk gevoel bij het woord 'achterstanden'.

Daarom wil ik schrijven over waarom we het woord 'achterstanden' niet moeten gebruiken. Laat mij u meenemen in een andere manier van kijken.

Ik begin met een vergelijking.

Jaarlijks worden er vele schaatswedstrijden gereden. De commentatoren op radio en tv praten de kijker bij over de omstandigheden. Licht de baan in een laagland of is het een hooglandbaan? Is het evenement buiten of binnen? De luchtdruk en de luchtstroom spelen mee. En zelfs de soorten pakken die de sporters dragen. Om niet te spreken over de klapschaats...

"We kijken naar wat een kind al kan, of k nt, en sluiten daarbij aan."

Dit noemen we onderwijs in de 'Zone van Naaste Ontwikkeling' (ZVNO). Deze theorie is niet nieuw. Lev Vygotsky (1896-1934) beschreef al het belang van deze manier van kijken. Het heeft tot de jaren '60 geduurd voordat zijn gedachtengoed West-Europa bereikte. En het  cht uitgaan van de ZVNO gebeurt nog steeds niet overal...

Hoe er op De Ark wordt lesgegeven vanuit de ZVNO is te lezen in de schoolgids en het schoolplan. Ze zijn te vinden op arkheemsker.nl.

Zowel in mijn persoonlijke visie als die van De Ark, maken we onderscheid tussen het IK (innerlijke en persoonlijke ontwikkeling), het HET (cognitieve ontwikkeling) en het WIJ (samenleven, sociale ontwikkeling). Deze gebieden moeten in balans zijn, zowel als doel als middel.

Naar: Ofman, D. (2015), Kernkwaliteiten en het kernkwadrant, Core Quality International, Den Haag

Op de ene baan is de winnende tijd 6'01 minuten, op de andere baan 6'05 of zelfs 6'15. Op de ene dag lukt het makkelijk elke ronde wat van de rondetijden af te halen, op een andere dag lukt dit minder. Dan komt er verschil in tijden. Deze tijden kunnen gaan over dezelfde schaatser. Wint 'ie met 6'15, dan zijn we net zo trots als dat hij wint met 6'05 minuten.

En wat zijn we trots op die schaatser die de 10e plaats haalt als we zien dat hij zijn best heeft gedaan, ondanks blessures. Of alleen al als het een persoonlijk record is!

We vergelijken de prestaties per moment. We houden rekening met de omstandigheden. We beoordelen de individuele prestatie naar wat binnen de (persoonlijke) mogelijkheden passend is, en kijken hierbij naar de eigen groei (persoonlijk record).

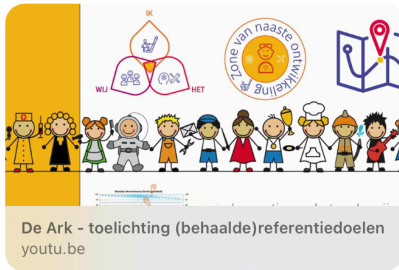
Wat heeft dit met 'achterstanden' in het onderwijs te maken?

Net als in het voorbeeld van het schaatsen kijken we op mijn school naar de individuele prestaties. We houden rekening met omstandigheden en kijken naar de eigen groei. In welke groep de leerling zit, is veel minder van belang. We kijken naar wat een kind al kan, of k nt, en sluiten daarbij aan. We geven kindgericht, adaptief onderwijs, waarbij we eigenlijk hetzelfde kijken als bij die schaatser; We houden rekening met (persoonlijke) omstandigheden en we zijn trots op persoonlijke records, op individuele groei. En we sluiten ons onderwijs voor de periode die komt erop aan.

De bijzondere omstandigheden van het afgelopen jaar hebben ongetwijfeld invloed op de ontwikkeling van de kinderen. Hoeveel invloed, en op welke gebieden, verschilt per leerling. Er zullen niet alleen leerlingen zijn die minder hard zijn gegroeid. Er zullen er ook zijn die juist meer zijn gegroeid.

Ik wil er ook andere ontwikkelingsgebieden dan alleen 'taal en rekenen' naast zetten:

 ls de leerlingen op bepaalde gebieden minder gegroeid zijn. Hoe erg is dat, als de leerlingen op andere gebieden juist meer zijn gegroeid? Bijvoorbeeld in zelfstandigheid, flexibiliteit, aanpassingsvermogen. Of op het gebied van wereldkennis en burgerschap? Andere leerlingen hebben meer geleerd over hoe het huishouden draait. Hoe belangrijk beroepen in 'de zorg', 'supermarkt' zijn, hoe je naar elkaar moet omzien en elkaar kunt steunen. Ook d ze kennis en vaardigheden zijn belangrijk voor de toekomst van onze leerlingen. Niet voor niets kijken we naar meer dan alleen cognitieve ontwikkeling, maar streven we naar een balans in het IK, HET en WIJ.

“Na vijf jaar ‘kindgericht en adaptief onderwijs’ kunnen we vaststellen dat onze manier van onderwijs geven niet alleen ‘een mooi verhaal’ is, maar dat het nog meer groei oplevert ook!”

Meer weten? Wat de manier van werken op De Ark oplevert kunt u zien en horen in een video met uitleg over onderwijsresultaten, die we eerder hebben gemaakt via <https://youtu.be/uc3lbb3Sjw>.

Mooi verhaal?

Misschien denkt u; “Mooi verhaal, maar levert dit echt wat op?” Ziet u ook die andere leermomenten, maar maakt u zich tóch zorgen over achterstanden...

Laat mij dan nog drie dingen tegen u zeggen:

1. Door naar eigen groei te kijken in plaats van naar gemiddelde normen, en het lesaanbod hierop aan te passen, halen we druk van de ketel voor de leerlingen. Na vijf jaar ‘kindgericht en adaptief onderwijs’ kunnen we vaststellen dat onze manier van van onderwijs geven niet alleen ‘een mooi verhaal’ is, maar dat het nog meer groei oplevert ook! We vertrouwen erop dat onze manier van werken ook nu, ook de komende tijd, de meest haalbare groei zal opleveren.
2. Ook de periodes dat de scholen dicht waren hebben veel scholen, maar zeker ‘mijn’ school, zo goed mogelijk onderwijs gegeven vanuit huis. Het onderwijs heeft niet stilgestaan. Integendeel! Met trots kijk ik naar de inzet van onze teamleden, leerlingen en ouders. Het kan niet anders dan dat we onze aanpak gaan terugzien in de resultaten.

Kijken we dan toch naar de resultaten?

Absoluut! Maar wel met deze bril: We gebruiken de resultaten om te kijken hoe de leerlingen groeien. Niet om te bepalen of er een (oude) norm wordt gehaald of niet, maar om te bepalen waar de leerlingen nu staan, én wat er nodig is om verder te groeien. Dát is onderwijs in de zone van naaste ontwikkeling.

3. Tot slot geloof ik ook in het psychologische effect van taalgebruik. Als we blijven zeggen dat er achterstanden zijn, dan zullen de leerlingen dat ook voelen. En dat zit groei in de weg!

Laten we daarom uitstralen dat we trots zijn op ons onderwijs. Op de leerlingen en hun ouders. Op de leerkrachten. Op elkaar.

En laten we vanaf nu spreken over groei en over kansen.

Rekening houdend met de omstandigheden. En daarop aansluiten. En laten we genieten van ‘**persoonlijke records**’.

Vanuit het geloof (en bewijs) dat aansluiten bij wat een kind al kan of kent, werkt!